

Nižja gimnazija, 1945-1958

Prvi poskusi ustanovitve meščanske šole

Občinski zastop radovljiškega mesta je sklenil v svoji zadnji seji ustanoviti v proslavo šestdesetletnega jubileja našega vladarja »Cesar Franc Jožefa I. meščansko šolo. V ta namen je določil kakor osnovno glavnico naložiti 20.000 kron. — Živel, zavedni in napredni občinski zastop! S prosveto k svobodi!

Vir: Gorenjec, 11. 7. 1908

Pouk v radovljiški nižji gimnaziji se je začel konec oktobra leta 1945 v vseh štirih razredih nove nižje gimnazije. Pouk je bil v popoldanskih urah.

V šolskem letu 1948/49 so se vremena zjasnila. V stavbi sodišča so dobili štiričasne razrede.

Prvi ravnatelj nižje gimnazije je bil Anton Gaspari

Vir: Deželne novice (avtorica Ivanka Korošec)

Bilo je leta 1945. Vojna se je končala in v jeseni so se odprla vrata slovenskih šol. Vstopila sem v 1. razred nižje gimnazije v Radovljici, ki bi ga danes lahko istovetili s 5. razredom osnovne šole.

Naše učilnice so bile v prostorih sedanje Gorenjske banke in sodišča. Učili pa so nas ljudje, ki so morali biti skrajno potrpežljivi, saj je bilo naše predznanje zelo skromno. Vedno se bomo spominjali gospoda Lapuha, gospe Gabrove, gospoda Brečka, pa ravnatelja gospoda Gasparija in gospe Šmitkove.

Vir: spomini upokojene učiteljice (40 let OŠ ATL; učiteljica Heda Pfajfar)

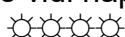

Čebelica, ok. 1950

Vir: foto Adi Fink

Op.: Nad vrati se vidi napis »Gimnazija«!

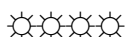

Po drugi svetovni vojni je temeljni zakon o osnovni šoli potrdil osemletno šolsko obveznost, pri čemer so se učenci po štirih letih lahko vpisovali na nižje gimnazije ali na šole za učence v gospodarstvu raznih strok. Nižja gimnazija v Radovljici je dobila prostore v nekdanji posojilnici, secesijski stavbi, ki ji domačini pravijo »Čebel'ca«. Osnovna šola je bila leta 1954 nadzidana, telovadba pa je potekala v stavbi TVD Partizan. Osnovna šola je štela povprečno 240 učencev. Poleg nekaterih učiteljev iz Stare Jugoslavije so jo zaznamovali še novi kot npr. Franc in Ana Pikelj, Silva Vodopivec, Danijela Žitnik, Francka Živic, Ivan Marinček. Sistem je veljal do leta 1958, ko je novi zakon ukinil nižje gimnazije ter uvedel enotno osemletko. Kratek čas sta bili v Radovljici dve osnovni šoli. Osnovna šola I. v stari stavbi in osnovna šola II. v nekdanji posojilnici. V šolskem letu 1960/61 sta se združili v eno osnovno šolo. Leta 1962 so jo poimenovali Osnovna šola Antona Tomaža Linhartarja. Pouk je potekal v dveh stavbah, dokler ni bilo leta 1972 pod Oblo gorico zgrajeno moderno šolsko poslopje, kjer je v lepem okolju radovljiška osnovna šola še zdaj.

Vir: 40/50 let Osnovne šole ATL

Aktiv LMS na nižji državni gimnaziji v Radovljici. V zadnjih mesecih leta se je delo v aktivu LMS na nižji državni gimnaziji v Radovljici nekoliko poživelo. Odbor se sestaja štirinajst-dnevno. Sklenjeno je bilo, da tesneje sodelujemo z izvenšolsko mladino. Tako je imel aktiv gimnazije že več skupnih sestankov vse mladine, na katerih smo obravnavali način učenja za čim boljše uspehe v šoli, reševali vprašanje fizikulturenega udejstvovanja in naše pomoči pionirjem gimnazije. Naštudirali smo igro »Mladost očetov«, katere čisti dobiček smo uporabili za nabavo rutic in zastavic pionirjem. Sodelovali smo tudi pri proslavi rojstva nove Jugoslavije 29. novembra in izvedli zaobljubo pionirjev ter jim razdelili rutice in zastavice. Vsa mladina in pionirji gimnazije so stoprocentno vključeni v Podmladek Rdečega križa. Izvedli smo tekmovanje v fizikturnih panogah med 3. in 4. razredom gimnazije v 6 disciplinah. Zmagala je ekipa 4. razreda z malo razliko 6 točk. Predvidevamo, da še bolj poživimo učne krožke, politični študij za mladince in mladinke, pionirje pa bodo njihovi voditelji seznanili s pionirskimi nalogami, ki jih imajo do šole in do domovine.

Jeseniški kovinar, 3. 1. 1947

Anton Gaspari (roj. 16. 1. 1893, Selšček / umrl: 4. 1. 1985, Ljubljana). Šolal se je na učiteljišču v Ljubljani in nato opravljal delo učitelja in tudi ravnatelja po različnih krajih v Sloveniji. Med 1932 in 1940 je bil urednik revije Razori. Njegova dela so namenjena predvsem mladini, izjema je povest Cesta, ki je namenjena odraslim. Pisal je pesmi in pripovedno prozo, katero je objavljajal v časopisih.

Vir: Notranjski kdo je kdo (?)

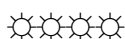
Gaspari Anton, pesnik, r. 16. jan. 1893 v Selščku pri Cerknici. Dovoršil je 3 razr. gimn. v Lj., učiteljišče (1908–12) v Lj., od 1. nov. 1912 bil učitelj v Babnjem polju, po prevratu služil v Globasnici na Kor., nato na mešč. šoli v Krškem. 1911 je začel G. s psevd. Tone Rakovčan priobčevati pesmi in črtice v »Zvončku« in DP, nato tudi v »Domačem ognjišču«, 1916 je sodeloval pri Slovanu, od 1915 pri LZ. Ob koroškem plebiscitu je bil eden glavnih sotrudnikov pri »Mladi Jugoslaviji« (1919–20), pisal listke za SN in Mir in izdal (s P. Koširjem) zbirko koroških pravljic in popevk, nabranih na Koroškem, »Gor čez izaro« (1923). Z bratom Maksimom je priobčil 1924 »Pratiko za deco«. Razen tega je sodeloval s strokovnimi in pedagoškimi članki pri UT in P. Spisi v mladinskih listih so didaktično vzgojni, pesmi v leposlovnih listih erotične in se ozirajo na slov. nar. pesmi, nar. šege in običaje.

Vir: Slovenski biografski leksikon (?)

Anton Gaspari, ravnatelj Nižje gimnazije, 1945-1950

Vir: arhiv KJUC

Stanko Lapuh (Zagreb, 1901 / Radovljica, 1993). Stanko Lapuh je bil rojen 24. 5. 1905 v Zagrebu, kjer je služboval njegov oče v tovarni papirja. Zaradi bolehnosti sta ga starša po nasvetu zdravnika poslala na deželo v Zasip pri Bledu k teti Jeri.

Na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze je leta 1931 diplomiral iz zgodovine in zemljepisa. Poučeval je zgodovino in zemljepis, včasih tudi matematiko. Do druge svetovne vojne je služboval kot profesor v Mariboru.

Drugo svetovno vojno je prof. Lapuh preživel v Ljubljani in poučeval zgodovino in zemljepis na IV. moški realni gimnaziji za Bežigradom. Takoj po vojni si je poiskal službo pri Gozdni upravi v Bohinjski Bistrici, nato pa je bil nastavljen kot profesor na nižji gimnaziji v Radovljici, poučeval matematiko in bil leta 1950 imenovan za ravnatelja.

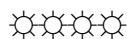
Ko je leta 1966 dal slovo službovanju na osemletki, se je zaposlil na Kovinarski poklicni šoli kot učitelj matematike, zgodovine in zemljepisa. Od leta 1971 je prof. Stanko Lapuh honorarno poučeval na ekonomski srednji šoli zgodovino in na poklicni gospodarski šoli zemljepis, na delavski univerzi pa zgodovino do leta 1984.

Vir: Mohorjev koledar 1995 (avtor Miloš Gregorčič)

Stanko Lapuh, ravnatelj Nižje gimnazije, 1950-1966

Vir: <http://www.rad.sik.si/wp-content/uploads/2014/03/dokument-1.pdf>

Učiteljski kolektiv nižje gimnazije:

Anton Gaspari, ravnatelj (1945-1950); nemščina

Branka Leskovec (om. 1947-48)

Stanko Lapuh, ravnatelj (1950-1953)

Ana Mencin (om. 1950-51)

Stane Mulej, ravnatelj (1953-1961)

Žmitek, matematika in risanje (vsaj 1952-1956)

Gaber; slovenščina (vsaj 1952-1956)

Messnarjeva, nemščina (1952-56?)

Avguštinova, nemščina (1952-56?)

Gasparijeva, biologija (vsaj 1952-1956)

Mulejeva; biologija (vsaj 1952-1956; zamenja Gasparinijevo)

Lenassi, risanje (1952-56?)

Franc Boltar, risanje (1952-56?)

Fatur-Boltarjeva, risanje (1952-56?)

Vilko Puntar (od 1945 do vsaj 1956)

Vodopivec (vsaj 1952-1956)

Dolinšek (vsaj 1952-1956)

Op.: To je začetek seznama učiteljev na Nižji gimnaziji. Veseli bomo vsake dopolnitve, kar velja tudi za »Šolo za gospodarstvo«.

.....

Proslava desetletnice obstoja gimnazije v Radovljici. ... Direktor gimnazije tov. Prof. Stane Mulej je orisal ustanovitev gimnazije v Radovljici pred 10 leti, njen razvoj v minulem desetletju in njen pomen pri vzgoji mladine. Med drugim je dejal: »Ljudska oblast je takoj po osvoboditvi začela pospeševati šolstvo in prosveto. Tako je dobila gimnazijo tudi Radovljica. Dne 3. septembra 1945 je takratni minister za prosveto dr. Ferdo Kozak podpisal odredbo, da se v Radovljici ustanovi nižja Gimnazija. Ob ustanovitvi je imela gimnazija 235 učencev in učenk, ki so bili razvrščeni v šestih oddelkih, v letošnjem šolskem letu jih je 450, v septembru pa jih bo že 500 ...

... Do šolskega leta 1950/51 ni gimnazija imela stalnih prostorov, ampak je gostovala v osnovni šoli, v današnji banki in sodnijskem poslopju. Šele v šolskem letu 1950/51 je dobila prostore v bivši posojilnici. Ti prostori pa so tudi pretesni in ne ustrezajo pedagoško – zdravstvenim zahtevam. Treba bo v najbližji prihodnosti zgraditi novo šolsko poslopje, kajti sedanja stavba ima le 8 učilnic, nima pa kabinetov, prepotrebne pevske sobe, risalnice, telovadnice, fizikalno-kemijske predavalnice, ne primernih in opremljenih prostorov za pouk ročnega dela in gospodinjstva ...

Vir: Glas Gorenjske, 7. 5. 1955

Članek o gimnaziji v Radovljici navaja netočne podatke. Osebno sem kot učenec vstopil v to "nižjo gimnazijo" ki je začela poslovati pozno v jeseni leta 1945. Pred vstopom v gimnazijo smo hodili, mislim da dva meseca ali še več, v Kranj v Državno gimnazijo na poučevanje "slovenskega jezika", matematike, zemljepisa in prirodopisa ker smo slovenščino slabo znali, saj smo 4 leta hodili le v nemško šolo. To je doletelo nas Radovljičane od letnika rojstva 1931 do 1934. V Kranju smo 8. in 9. novembra 1945 delali privatni izpit za prvi (I.) razred gimnazije pred Stalno izpitno komisijo. Vsi smo dobili uradna spričevala (glej prilogo). Novembra 1945 smo vstopili v drugi (II.) razred gimnazije.

Samo šolsko leto 1945/46 smo bili v učilnicah osnovne šole (današnja ekonomska) takoj leta 1946/47 smo že bili v učilnicah v »čebelici« – današnja Upravna enota. Na sodišču so v zgornjem nadstropju stanovali le Koroški učenci (fantje in dekleta), ki so jih v Radovljico "prešvercali" čez Karavanke, da so se tu učili v slovenskem jeziku (Pripravljali so se za funkcije na Koroškem, če bo Koroška priključena k Jugoslaviji). Posedujem sliko vseh teh učencev in njih podpise ter imena, letnico rojstva in kraj od koder so prišli, ker so bili moji sošolci. Z nekaterimi sem se še pred nekaj leti dopisoval. Med njimi je bil tudi kasneje znani naš dramski in filmski igralec Anton Petje.

Leta 1948/49 smo vsi že šli v tehnične šole v Ljubljano. Takih sošolcev, ki so delali to nižjo gimnazijo je še precej živih v Radovljici in na Bledu. Samo iz slike, ki jo posedujem jih je osem še živih. Ravnatelj sta bila (mislim da prvi) prof. Gaspari, za njim pa prof. Stanko Lapuh – oče od Nikolaja.

Napisal: Franci Valant, p. d. Benč (september 2016)

Sošolke in sošolci Korošci in Radovljičani v nižji gimnaziji leta 1947/48

Zadnja vrsta: Pušnik Ferdo, Slugovc Jože, Šelander Kristijan, Uršič Janko, Černut Franček, Petje Anton, Dagarin Marjan, Sienčnik Milan, Polcar Andrej. **Druga vrsta:** Naglič Kati, Ščurk Vera, Udir Ivanka, Črne Stana, Eržen Anica, Sienčnik Greta, Kuhar Zofka, Šraj Majda, Vidic Julka, Šmid Marica, Mrač Marica. **Sedijo:** Petrač Nada, Luznar Tončka, Smolnik Štefka, Hobel Režka, Vogelnik Ljudmila, prof. Leskovec Branka, Mohar Francka, Vernik Lizika, Galo Kati, Golmajer Tončka, Smolnik Pepca. **Spredaj:** Ahac Boris in Valant Franci.

Fotografija in podatki: arhiv Franci Valant , p. d. Benč

Radovljica dne 1. 6. 1948.

A. Leskovec
razrednik

A. Gaspari
ravnatelj

OCENE: za napredek: odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), zadostno (2), nezadostno (1)
za vedenje: odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), slabo (2), zadovoljivo (2), nezadovoljivo (1)

334-48 5301 PR 769-48 Državna založba Slovenije — Obrazec 1,21/a

Žig »Državne nižje gimnazije Radovljica«, 1948

Vir: arhiv Franci Valant, p. d. Benč

Op.: Podpisana sta ravnatelj Anton Gaspari in razredničarka Branka Leskovec!

Nižja gimnazija, 1951

Vir: DAR

Op.: V sredini je ravnatelj nižje gimnazije Stanko Lapuh (4. z leve)!

I. polletje:

II. polletje: *Mencin Ana*

Stanko Lapuh
ravnatelj

Podpis staršev ali namestnikov:

A circular official stamp in purple ink. The text around the border reads "Državna nižja gimnazija Radovljica". In the center, there is a stylized emblem featuring a book and a torch.

Žig »Državne nižje gimnazije Radovljica«, 1951

Vir: DAR

Op.: Podpisana sta ravnatelj Stanko Lapuh in učiteljica Ana Mencin!

Stanko Lapuh (kot lovec)
Vir: arhiv Rok Gašperšič

Mala matura – nižja gimnazija letnika '41, 1956

Vir: arhiv Rok Gašperšič

Op.: V času mojega šolanja je bil ravnatelj Stanko Mulej (vir: RG)!

Ravnatelji Nižje gimnazije:

Nižja gimnazija (5. – 7. razred; po 1950 5. – 8. razred):

1945/46	Anton Gaspari (ravnatelj)
1946/47	Anton Gaspari (ravnatelj)
1947/48	Anton Gaspari (ravnatelj)
1948/49	Anton Gaspari (ravnatelj)
1949/50	Stanko Lapuh (ravnatelj)
1950/51	Stanko Lapuh (ravnatelj)
1951/52	Stanko Lapuh (ravnatelj)
1952/53	Stane Mulej (ravnatelj)
1953/54	Stane Mulej (ravnatelj)
1954/55	Stane Mulej (ravnatelj)
1955/56	Stane Mulej (ravnatelj)
1956/57	Stane Mulej (ravnatelj)

Osnovna šola II. (5. – 8. razred):

1957/58	Stane Mulej (ravnatelj)
1958/59	Stane Mulej (ravnatelj)
1959/60	Stane Mulej (ravnatelj)
1960/61	Stane Mulej (ravnatelj)

Op.: Miloš Gregročič v Mohorjevem koledarju omenja, da je bil leta 1950 ravnatelj Nižje gimnazije v Radovljici Stanko Lapuh, [RZ nižje gimnazije ne omenja!](#)

.....

Polni viri naslovov:

Zbornik ob 100 letnici ... (); Stoletnica osnovne šole (avtor: prof. Janez Globočnik)

40/50 let – Osnovna šola Antona Tomaža Linharta Radovljica (zbrali in uredili: Suzana Adžič in Zlata Rejc, Radovljica 2012); Radovljiška osnovna šola, ko se še ni imenovala po Linhartu (avtorica: Verena Štekar-Vidic), Preteklost osnovne šole v Radovljici ali spomini upokojene učiteljice (avtorica: Hela Pfajfar).

Vir: Imenik šolskih oblastev, ljudskih šol, učiteljev in učiteljic na Kranjskem (avtor Jakob Praedika, 1885)

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak

Prvič objavljeno: 10. 12. 2016
Zadnjič dopolnjeno: 31. 12. 2016

glavrencak@gmail.com